

AİLE İÇİ ŞİDDET: ANKARA-İSTANBUL VE İZMİR ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Tülin Günşen İÇLİ*

GİRİŞ

Ailenin bir döğüş arenası değil, bir sevgi ve şevkat hükümlanlığı olduğu kabul edilir. Aile hakkında olumsuz bir şey düşünöldüğünde genel olarak ebeveynlerle çocuklar, büyükanne ve büyükbabalarla anne ve babalar arasında şiddet içermeyen çatışmalar akla gelir. Ev içi şiddet çoğunlukla sır olarak saklanır. Son yıllarda aile içi şiddet konusunda basın yayın organlarının ve halkın giderek büyüyen oranda ilgisi gündemdedir.

Ev içinde görölen çeşitli şiddet türleri sayılabilir: Örneğin, erkeğin karısına ve çocuklarına, kadının kocasına ve çocuklarına, çocukların birbirlerine ve ebeveynlerine karşı şiddet uygulaması gibi.

Aile içi şiddet temelde bir erkek problemidir. Kadınlarda kocalarına karşı şiddet kullandıkları konusunda kanıtlar varsa da kadına karşı şiddet çok daha önemli bir problemdir. Çünkü genel olarak kadının kocasına karşı kendini savunmak ve dayaktan kaçmak amacıyla şiddet kullanması söz konusu olur. Bu nedenle halkın ve sosyolojinin ilgisinin kadına karşı şiddete yoğunlaştığı görülür. Bunun da nedenleri vardır. Erkeklerin daha tehlikeli ve zarar verici tür şiddet uygulamaya eğilimli olmaları, şiddetin erkekler tarafından daha sık tekrarlanması ve bu tür şiddetin hamile eşlere de sıklıkla uygulanması bu nedenler arasındadır. Buna rağmen ev içi şiddet çoğunlukla sır olarak saklanır.

BAZI ŞİDDET TÜRLERİ VE KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Çocuklara Karşı Ebeveyn Şiddeti:

Bu tür şiddet günümüzde kocanın karısına karşı şiddetinden daha yaygındır. Çocuklara karşı şiddet de tokatlama, itme, bir şeye vurma veya çocuğa bir şey fırlatma yanında dövme, bıçak ve tabanca

(*) Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

ile tehdit etme ile bunları kullanma gibi daha tehlikeli davranış biçimlerine rastlamak mümkündür.

Kardeşler Arası Şiddet:

Aile içi şiddetin bir başka genelleşmiş türü erkek ve kız kardeşler arası şiddettir. Bir araştırma sonuçlarına göre, 3-17 yaş arasındaki çocukların % 80'inden fazlası yılda en az bir kere erkek veya kız kardeş şiddeti ile karşı karşıya kalmıştır (Ritzer 1990: 188).

Ebeveynlere Karşı Şiddet:

Çocukların ebeveynlerine karşı kullandıkları şiddet de dünyada önemli boyutlardadır. Ülkemizde bu tür şiddetle ilgili de güvenilir bilgi eksikliği vardır. C. Cornell ve R. Gelles'e göre, A.B.D.'de her yıl yaklaşık 1 milyon buluş çağı genci ebeveynlerinden birine karşı şiddet kullanmaktadır. Her yıl 2000 ebeveyn kendi çocukları tarafından öldürülmektedir. Buna ek olarak gene 65 yaşın üzerinde yaklaşık yarım milyon Amerikalı ailesinin daha genç yaştaki üyelerinin çeşitli tür saldırılarına maruz kalmaktadır (Ritzer 1990: 189).

Bu tür fiziksel şiddet türlerine ek olarak ensest ve ırza tecavüz şeklinde cinsel şiddetten söz etmek gerekir.

Enset, yakın aile üyeleri arasındaki cinsel ilişki anlamına gelir. Hemen hemen tüm toplumlarda ensestin yasaklanmış olmasına karşın baba-kız ensesti ve erkek-kız kardeşler arasındaki ensest sık görülmektedir. Bir başka cinsel şiddet türü ırza tecavüzdür. Genel olarak kadının isteği dışında onunla zorla cinsel ilişkiye girmek tecavüz olarak tanımlanır. Tecavüzün de tehditle ve zor kullanarak gibi değişik şekilleri görülür. ırza tecavüz eski bir olgu olmakla birlikte konuya akademik ilgi 1970'lerin başından itibaren olmuştur. A.B.D. gibi ülkelerde yaygın olarak görülen ırza tecavüz olaylarının istatistiklere yansımaya olasılığı diğer şiddet türlerinde olduğu gibi çok düşüktür. Bu ülkemiz için de geçerli bir durumdur. Bununla birlikte ülkemizde ırza tecavüz olayları gelişmiş ülkelere oranla çok seyrek-tir. İstatistiklere göre, 1988'de 220, 1989'da 245, 1990'da 277, 1991'de 254 ve 1992'de 266 ırza tecavüz olayı polise intikal etmiş ve çoğunun faileri yakalanmıştır (Polis 1988, 1989, 1990, 1991 ve 1992).

Konunun çok geniş kapsamlı olması nedeniyle bu çalışmada kadına karşı şiddet aile içinde dayak konusu ile sınırlandırılmaya çalışılmıştır.

Kadının kocası tarafından dövülmesi sadece Türk toplumuna has bir problem değildir. Tarihsel süreç içinde hemen her toplumda görülmüştür. Bazı kültürlerde erkeğin içki içmesi ve şiddet kullanması kadının derbederliğine ve başarısızlığına bağlanmaktadır. Bu görüşlere göre bazı durumlarda kadın şiddeti 'hak etmektedir'. İdeal kadın' genelde kocasının rahatını sağlayan, evini temiz tutan, ev ile ilgili çatışmaları çözen, seksi görünmeyen, saldırgan olmayan, erkeğin aksine itilimlerini kontrol edebilen biridir.

Bunlara ek olarak bir çok toplumda bazı şiddet türleri sadece hoş görülmez aynı zamanda cesaretlendirilir. Ebeveynlerin çocuklarını istedikleri gibi kontrol edebilmeleri için şiddet kullanmaları genelde onaylanır. Buna erkeğin karısını kontrol edebilmesi için de bir çok kültürde izin verilmiş hatta bazı toplumlarda yasalarla da desteklenmiştir. Örneğin, 1877'de İngiltere'de yasalar erkeğin karısını işaret parmağından kalın bir sopa ile dövmesine izin veriyordu. 18. ve 19. yüzyıllarda İngiltere'de erkek ailesi üzerinde tüm haklara sahipti. Erkek ve kadın eşit değil, erkek üstün kabul ediliyordu. Erkeğin karısını kontrol edebilmesi için baskı ve şiddet dahil herhangi bir yola başvurusu yasaldı. 19. yüzyıl sonlarında kadınlar kendilerini kontrol etmede ve ailenin medenileşmesinde daha üstün görülerek erkeklerle eşitlik elde etmişlerdir (Dallos ve McLaughlin 1993: 7-11).

Kadına Karşı Şiddetin Nedenleri:

Şiddete maruz kalan kadınların neden bu ilişkiyi sürdürdükleri ve kadınlara karşı bazı erkeklerin neden şiddet kullandıkları? sorularına değişik yaklaşımlar değişik cevaplar vermişlerdir.

Bireysel Düzey:

Aile içi şiddetin nedeninin genetik faktörler olduğu, en azından bu faktörlerle ilişkili olduğu konusunda bazı kanıtlar vardır. Örneğin, hiddet duygusunun nörolojik ve metabolik temelleri olduğunu gösteren bulgular vardır. Fakat bu kızgınlığın neden eş veya çocuğa yöneldiği açıklanamamıştır. Aile içi şiddetin dövülen, hırpalanan hatta öldürülen eş ve çocuk üzerindeki derin fizyolojik etkileri açıktır.

Aile içi şiddetin psikolojik faktörlerden kaynaklandığı hususu da bir dereceye kadar geçerli görülebilir. Örneğin, şiddet kullananın saldırganlığı önemli bir faktördür. Aynı zamanda şiddete maruz kalan kadının psikolojik olarak zarar gördüğü de ortadadır. Buna rağmen Straus'a göre, şiddetin var olduğu ailelerdeki psikolojik

